

2.463

2463

BIOLOŠKI INSTITUT N. R. SRBIJE

Posebna izdanja

Knjiga 5

DUŠAN ČOLIĆ i ALEKSANDAR GIGOV

ASOCIJACIJA SA PANČIĆEVOM OMORIKOM
(*PICEA OMORIKA* PANČ.)
NA MOČVARNOM STANIŠTU

Beograd

1958

S a d r Ź a j

UVOD	1
KRATAK OSVRT NA PODATKE LITERATURE O STANIŠTU NA MI- TROVCU	2
ABIOTIČKI ELEMENTI SREDINE	4
KLIMA	4
Temperatura vazduha	
Atmosferske padavine	10
Relativna vlažnost vazduha	11
Režim svetlosti	11
Vazdušna kretanja	15
RELJEF	17
Konfiguracija tla	19
ZEMLJITŠE	21
Struktura zemljišta	21
Temperatura zemljišta	23
Vlažnost zemljišta	25
Hemiske osobine zemljišta	26
BIOTIČKI FAKTORI	27
ČOVEK	27
ELEMENTI ZOOCENOZE	29
SASTAV SAVREMENE FITOCENOZE	33
MIKROBIOTIČKI SASTAV ZEMLJIŠTA	39
STRUKTURA FITOCENOZE	40
Struktura prema broju stabala po jedinici površine	41
Struktura prema površini kružnog preseka	43
Struktura prema zapremini drvene mase	43
Struktura prema pokrovnosti kruna stabala	45
Disperzija	57
Gustina	57
Frekvencija	59
Cenotički kompleksi	60
ISTORISKI USLOVI	70
KLASIFIKACIJA ASOCIJACIJE	77
DISKUSIJA EKOLOŠKIH USLOVA	79

Uvod

Među malobrojnim lokalitetima Pančičeve omorike (*Picea omorika* Pančić) na desnoj strani Drine, svakako da je najinteresantniji onaj na Mitrovicu na Tari Planini, na mestu zvanom Crveni Potok ili Crvene Bare.

Sve do nedavna smatralo se da se Pančičeva omorika autohtono javlja samo na krševitim krečnjačkim, teško pristupačnim i u pogledu zemljišta jako oskudnim staništima, i to samo na severnim ekspozicijama, pod inače nepovoljnim uslovima sredine. Košanin (1923) je smatrao da je, baš zahvaljujući takvom karakteru njenih recentnih staništa, koja su, u odnosu na ona koja je Pančičeva omorika naseljavala u Tercijeru, znatno nepovoljnija, ona uspela da se održi i opstane u konkurenciji sa drugim vrstama, a Plavšić (1936) je konstantovao „da omorike, ne samo da beže od ravnih mesta na grebenu brda, već izbegavaju štaviše i njihovu blizinu, rub platoa...“. Tek u novije vreme otkriveno je da omorika može spontano da uspeva i na terenu koji ne samo da nije krševit nego potpuno ravan, već i na dubokom tlu, u kome se ne oseća nikakav uticaj krečnjačke podloge, bez izražene ekspozicije i u uslovima vrlo velike zemljišne vlažnosti, gotovo močvare — kakvi su uslovi staništa na Mitrovcu.

Ovakva specifičnost pomenutog staništa, koje ustvari pokazuje sva svojstva jedne šumske tresave, zbog čega je i bilo smatrano kao posebno nepovoljno za Pančičevu omoriku, navela nas je da isto detaljno istražimo, ispitamo uslove sredine ovog interesantnog biotopa, sastav i pravac razvoja asocijacije sa omorikom, nastojimo da utvrdimo momenat pojavljivanja omorike na ovom mestu i prosledimo njenu istoriju tokom Postglacijala. Išlo se za tim da se pokuša sa monografskom obradom jedne asocijacije, u kojoj dolaze do izražaja mnogi reliktni karakteri, tretirajući ih kao jedinstveni dinamični sistem, kao i da se odrede njene karakteristike i sistematsko mesto na osnovu detaljne sinekološke analize.

Kroz ove radove nastojali smo da, između ostalog, ispitamo stepen optimalnosti ovakvog jednog staništa za uspevanje šumskih vrsta asocijacije koja ga naseljava, a naročito Pančičeve omorike, što bi pretstavljalo doprinos potpunijem poznavanju ekologije ovog značajnog relikta i moglo da ukaže na rešavanje i nekih praktičnih problema u vezi sa obnovom omorikinih sastojina na njenim autohtonim nalazištima i gajenjem na